

Załącznik nr 1
do uchwały nr Zarządu
Województwa Zachodniopomorskiego
z dnia.....

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA ROK 2019
DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ.....	4
2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA	8
2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR	16
2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR.....	21
3. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ	25
4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ	31
5. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ	35
6. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	35
WNIOSKI I REKOMENDACJE	37
7. ANEKS	39

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (Dz.U.2019 poz. 1507, art. 16a oraz art. 21), do zadań samorządu województwa należy opracowanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, na podstawie częściowych ocen sporządzanych przez samorządy gmin i powiatów z terenu województwa, w oparciu o analizy lokalne, a następnie - przekazanie jej Sejmikowi Województwa oraz Wojewodzie. Ocena, wraz z rekomendacjami, powinna stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny – w obszarze pomocy społecznej.

Do opracowania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej zostało wykorzystane narzędzie elektroniczne w formie modułu w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), należące do grupy systemów informatycznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Narzędzie pozwala obserwować dynamikę zmian w systemie pomocy społecznej i jej otoczeniu – zarówno w obrazie klientów pomocy, wewnętrznych struktur instytucji pomocy, jak i ze strony finansowej zadania – na każdym szczeblu administracji samorządowej.

W województwie zachodniopomorskim w 2020 r., na 113 gmin i 21 powiatów, otrzymano 100% sprawozdań, co umożliwia przeprowadzenie kompleksowej analizy sytuacji pomocy społecznej w regionie.

Raport jest próbą ujęcia zasobów pomocy społecznej w sposób systemowy, porównywalny dla wszystkich samorządów. Może stanowić podstawę do planowania działań w regionalnej i krajowej polityce społecznej.

Używany w raporcie zwrot „w roku oceny” – dotyczy danych za 2019r.

1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Województwo zachodniopomorskie w obecnych granicach istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w kraju (powierzchnia 22,9 tys. km²) i jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Na koniec 2019 roku Polska liczyła 38 382 576 obywateli, w tym liczba mieszkańców regionu - 1 696 193. Gęstość zaludnienia osiągnęła poziom 74 osoby na km².

W 2019 r., województwo było podzielone administracyjnie na 113 gmin¹ i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich.

W tabelach wojewódzkich, dane dot. liczby ludności w roku oceny są powtórzone z roku 2018, ponieważ w/w dane GUS publikuje w czerwcu każdego roku, a więc po okresie zagregowania danych do poniższego raportu. Wskaźniki liczbowe, podane jako prognoza na rok 2021, na podstawie danych przesłanych przez gminy (ponieważ rubryki prognostyczne nie są dla samorządów obligatoryjne, nie wszystkie gminy przesłały dane).

Struktura ludności

Zmiany w strukturze wiekowej ludności wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Maleje udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, natomiast rośnie udział osób starszych. Na koniec 2019 r. struktura wieku ludności w województwie wyglądała następująco:

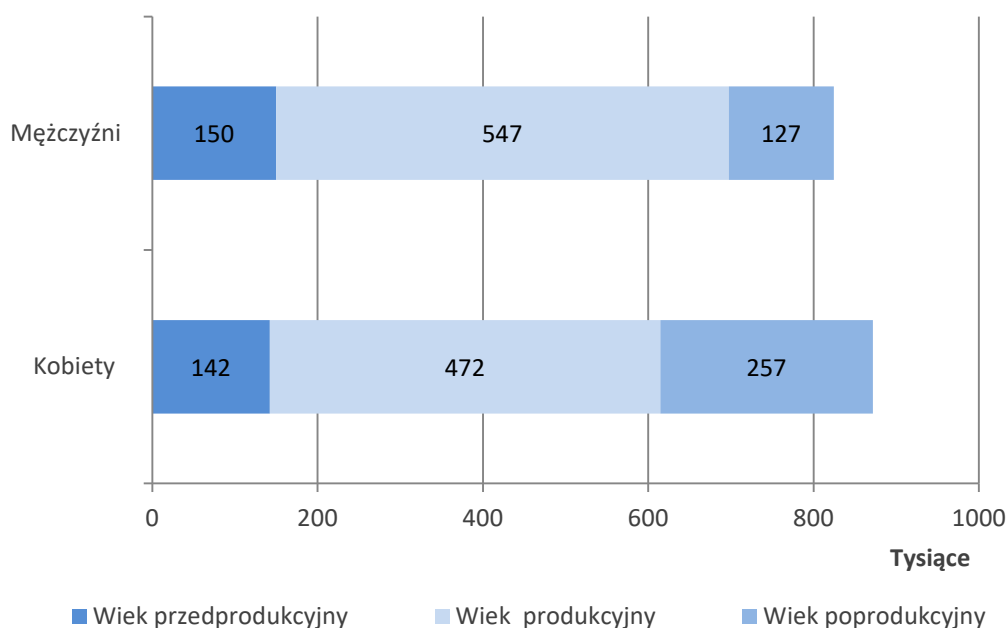
osoby w wieku przedprodukcyjnym	– 17,2% (spadek w skali roku o 0,1 p.p.),
osoby w wieku produkcyjnym	– 60,1% (spadek o 0,1 p.p.),
osoby w wieku poprodukcyjnym	– 22,6% (wzrost o 0,7 p.p.).

W 2019 r., wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, mierzonego liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w regionie, wyniosła 66,2.

Struktura ludności według płci, od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa, podobnie jak w kraju, nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51,4% ludności. Na koniec 2019 r. liczba kobiet na terenie województwa osiągnęła poziom 871 671 i była o 2 363 niższa niż przed rokiem. Wskaźnik feminizacji również od kilku lat nie wykazuje większych zmian i oscyluje na poziomie – 106 kobiet na 100 mężczyzn.

¹ Z dniem 1 stycznia 2019 roku w ślad za zapisami Ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach dotyczących gminy Ostrowice w województwie zachodniopomorskim gmina Ostrowice została zlikwidowana. Obręby ewidencyjne Borne, Dołgie, Donatowo, Grzybno, Jelenino, Ostrowice i Przytoń o łącznej powierzchni 6558 ha zostały włączone do gminy Drawsko Pomorskie, a obręby Chlebowo, Cieminko, Gronowo, Nowe Worowo, Płocie, Siecino, Smołdzięcino, Szczycienko i Śmidzięcino o łącznej powierzchni 8500, ha znalazły się w granicach gminy Złocieniec. Fakt ten jest istotny przy procesie porównawczym danych z roku oceny do danych z roku poprzedzającego tj. 2018.

Wykres nr 1. Struktura ludności 2019 (według płci i ekonomicznych grup wieku)

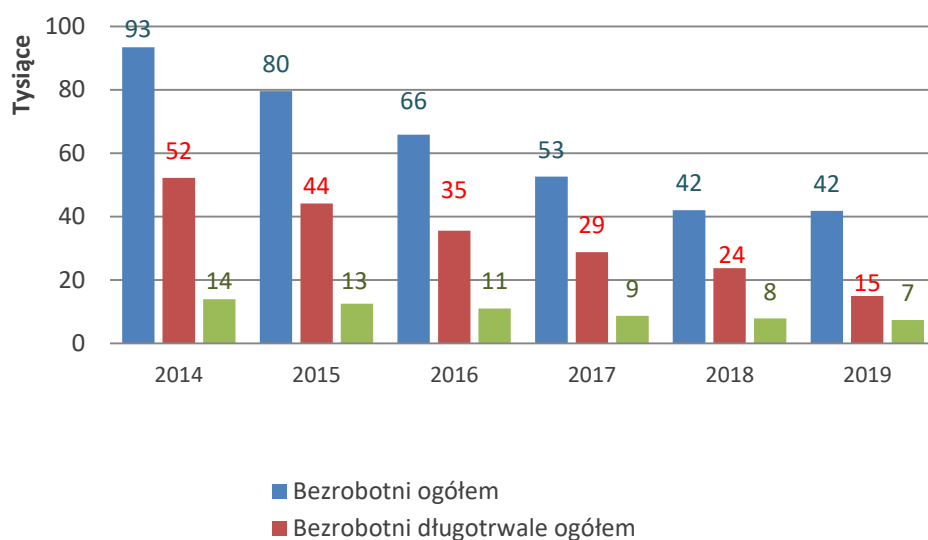

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Liczba bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim na koniec 2019 roku osiągnęła poziom 41 771 osób i była niższa o 231 osób od poziomu z roku poprzedniego. Grupa osób długotrwale bezrobotnych liczyła 20 506 osób, stanowiąc 49,1 % ogółu bezrobotnych (w 2018 - 23 750 osób - 56,4%, w 2017 – 54,7%, w 2016 – 54%). Prawo do zasiłku w 2019 roku posiadało 7 414 mieszkańców województwa (17,7 % ogółu bezrobotnych) - o 406 osób mniej niż przed rokiem.

Wykres nr 2. Osoby bezrobotne w Województwie Zachodniopomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Wybrane elementy infrastruktury społecznej

Zasób mieszkań komunalnych do 2018 roku wyraźnie malał. W roku 2019r., liczba mieszkań należących do gminy wzrosła w stosunku do roku poprzedniego i osiągnęła poziom 45 139 (w roku 2018 - 44 716, w roku 2017 - 47 740). Natomiast liczba wniosków o mieszkanie z zasobów gminy zmniejszyła się z 6 540 tys. w roku 2018 do 4 990 tys. w 2019 roku.

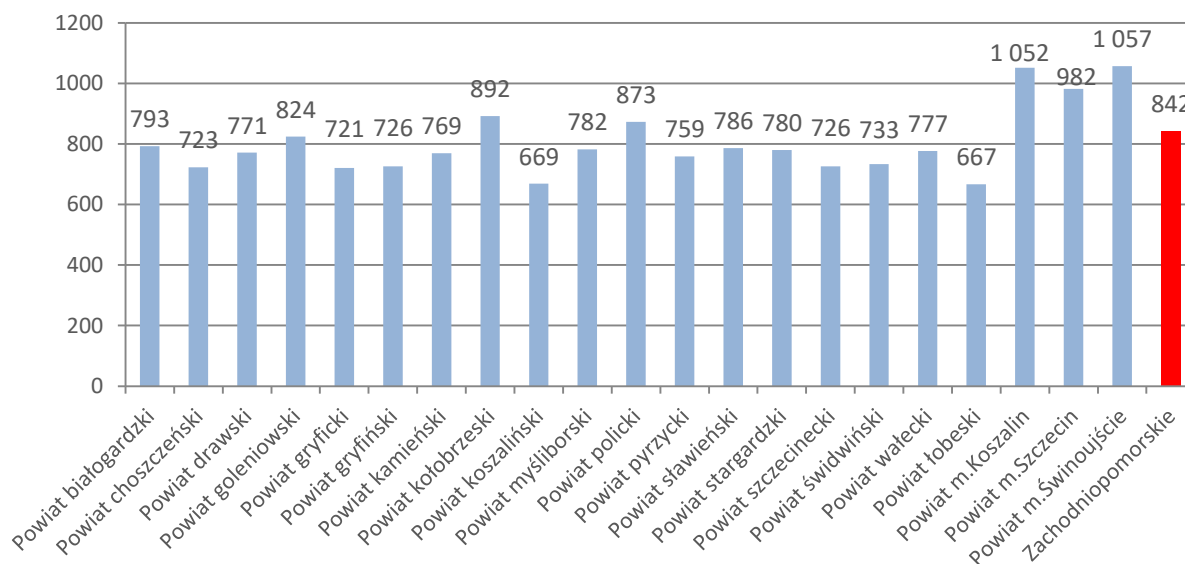
Liczba mieszkań socjalnych kształtowała się na tym samym poziomie – od 6 788 w roku 2017 do 6 718 lokali w roku 2018. W roku oceny liczba ta wzrosła do 7 136. Obecnie notuje się systematyczny spadek liczby oczekujących na mieszkanie socjalne. W 2019 r. było to 5,5 tys. osób (w 2018 r. – 5,7 tys. w 2016 – 7,4 tys.; w 2017 r. – 6,2 tys.).

Liczba wyroków eksmisyjnych, utożsamiana z liczbą dłużników wskazanych przez sąd bez prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego, w 2019 r. nie zmieniła się w stosunku do 2018 r. i wynosiła 1,4 tys., natomiast zmniejszyła się w stosunku do 2017 i 2016 r., kiedy wynosiła 1,8 tys.

Liczba publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych, na terenie województwa systematycznie rośnie. Liczba żłobków w grudniu 2019 r. osiągnęła liczbę 191 jednostek (w 2017 r. – 136, w 2018 r. – 162), co oznacza wzrost w roku oceny o prawie 18% w stosunku do roku poprzedniego.

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, zlokalizowanych na terenie województwa, w 2018 roku wynosiła 842 placówki. Znamienym jest też wskaźnik obrazujący udział dzieci w wieku 3-5 lat korzystających z usług wychowania przedszkolnego: o ile średnia dla województwa nie odbiega istotnie od poziomu krajowego, o tyle sytuacja w poszczególnych powiatach jest mocno zróżnicowana².

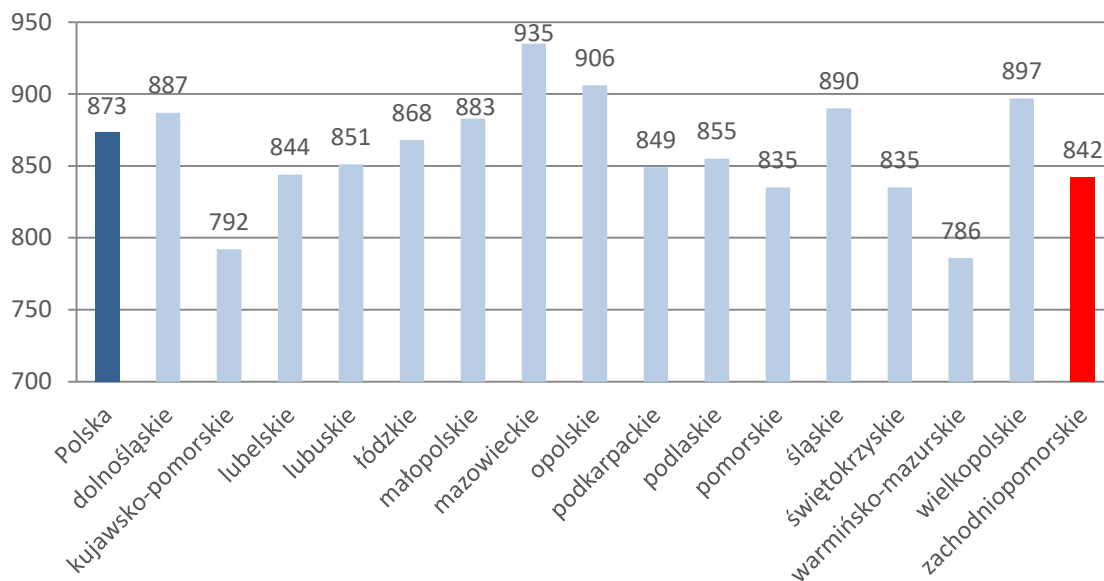
Wykres nr 3. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

² Na podstawie dostępnych danych na dzień 7.05.2020 roku.

Wykres nr 4. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat - Polska.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W Zachodniopomorskim, w 2018 r. działało 300 placówek określanych jako Kluby Seniora (2016 – 291 Klubów, 2017 – 293, 2018 – 315), zajmujących się integracją, rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, społecznego i promocją zdrowego stylu życia wśród osób starszych.

Kolejnym typem podmiotów infrastruktury społecznej są hospicja, w których sprawuje się wszechstronną opiekę zdrowotną, psychologiczną i społeczną nad pacjentami znajdującymi się w stanie terminalnym. Na terenie województwa, w 2019 r., funkcjonowało 16 tego typu podmiotów (2016 – 5, 2017 – 6, 2018 – 8).

2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA

Analiza nadesłanych danych raportów lokalnych, dotyczących osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, umożliwia przedstawienie rozkładu przestrzennego, w podziale na powiaty, a także opracowanie prognozy w tym zakresie na rok następny, dla całego województwa.

Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, w roku oceny (2019) wynosiła 114 219 (w 2018 r. - 122 762, w 2017 r. – 127 578). Kategoria „pomoc i wsparcie” została stworzona przede wszystkim dla powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR), aby zestawić i porównać ich zadania ustawowe.

W roku oceny, **liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej** wynosiła 57 036, w tym długotrwale korzystających - 31 193 osoby, co stanowi 54,7 % ogółu osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dla porównania, w 2018 r. było to 66 027 osób, w tym 34 436 długotrwale korzystających ze świadczeń (52 % ogółu). Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej wynosiła 44 536, co przekłada się na 91 464 osoby w tych rodzinach (w roku 2018 - 47 797 rodzin i 101 761 osób w rodzinach). Porównując dane z rokiem poprzednim, można zaobserwować spadek liczby beneficjentów, który na poziomie całego województwa wyniósł blisko 14%.

Tabela nr 1. Beneficjenci pomocy społecznej wg grup wiekowych (porównawczo, w okresie 4 lat)

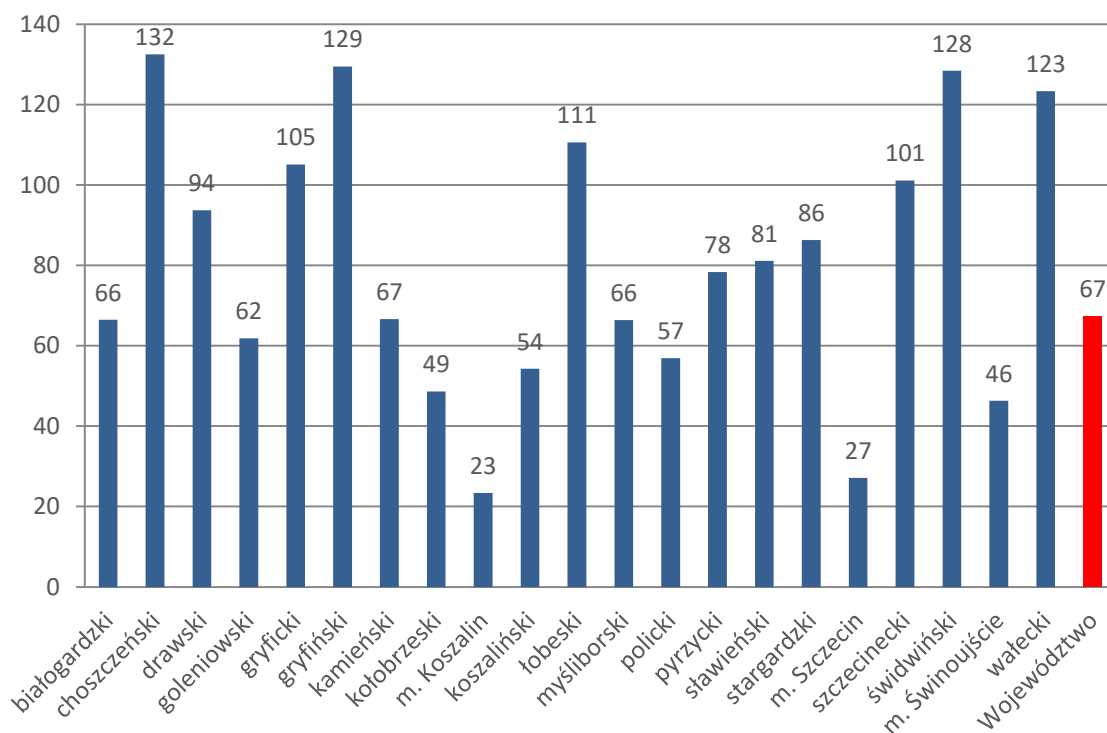
Wiek	rok			
	2016	2017	2018	2019
0 - 17	22 416	20 337	17 940	15 832
produkcyjny	45 454	40 186	34 968	33 980
poprodukcyjny	11 267	12 927	14 283	11 979

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Wskaźnik deprivacji lokalnej, liczony jako liczba osób korzystających z pomocy społecznej (beneficjentów) na 1000 mieszkańców, jest w województwie zachodniopomorskim przestrzennie zróżnicowany, a jego przeciętna wartość oscyluje wokół liczby 67 beneficjentów pomocy na 1000 mieszkańców.

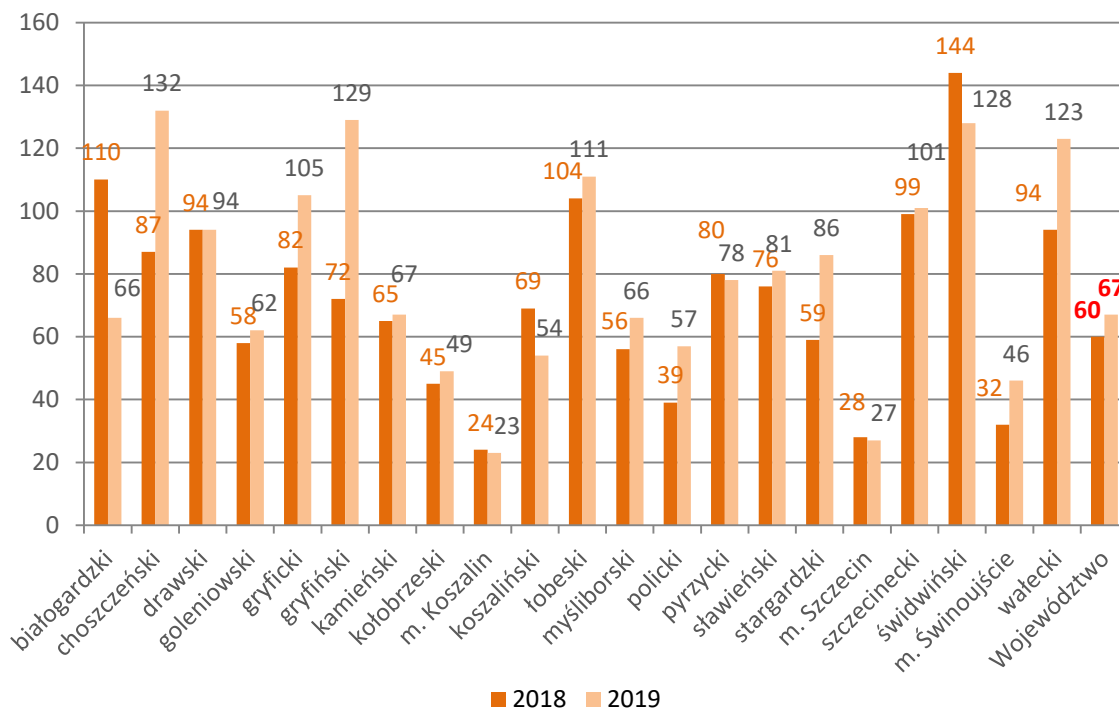
W dwunastu powiatach, wskaźnik deprivacji lokalnej w 2019 roku był wyższy lub równy średniej dla województwa. Największą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie choszczeńskim – 132, najmniejszą w mieście Koszalin – 23 (w roku 2018, najwyższy odnotowano w powiecie świdwińskim – 144, a najniższy w m. Koszalin – 24).

Wykres nr 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na 1000 mieszkańców danego powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Wykres nr 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na 1000 mieszkańców danego powiatu – porównanie roku oceny do roku poprzedzającego

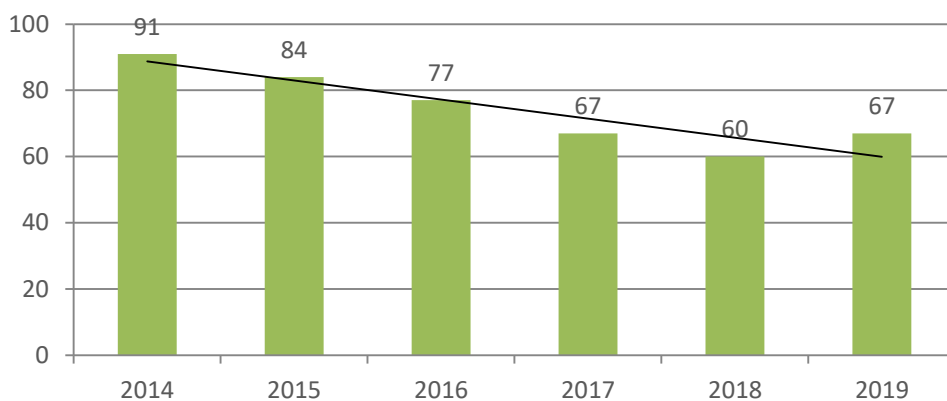
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

W okresie ostatnich pięciu lat do roku 2018 odnotowano w województwie zachodniopomorskim stopniowy spadek wskaźnika deprivacji lokalnej – każdego roku wskaźnik obniżał się w analizowanym okresie średnio o 6 osób mniej na każdy 1000 mieszkańców, jednak w roku oceny nastąpił wzrost tego wskaźnika do wartości sprzed dwóch lat.

Podsumowując kwestię deprivacji na poziomie powiatów, warto odnotować, iż:

- w jednym powiecie (drawskim) – utrzymuje się stały poziom od 2017r.
- w sześciu powiatach i miastach na prawach powiatu (białogardzki, pyrzycki, świdwiński, m. Koszalin, m. Szczecin) – wskaźnik deprivacji jest niższy niż w 2018 i wcześniej
- w czternastu powiatach – wskaźnik deprivacji w 2019 wrósł w stosunku do 2018r, co oznacza, że więcej mieszkańców korzystało z pomocy społecznej.

Wykres nr 7. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na każde 1000 mieszkańców w latach 2014-2019 w województwie [w osobach]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Pomoc społeczną, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, dzieli się na pieniężną i niepieniężną. Do świadczeń pieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową, ekologiczną,
- zasiłki stałe,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- inne zasiłki celowe,
- specjalne zasiłki celowe,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki,

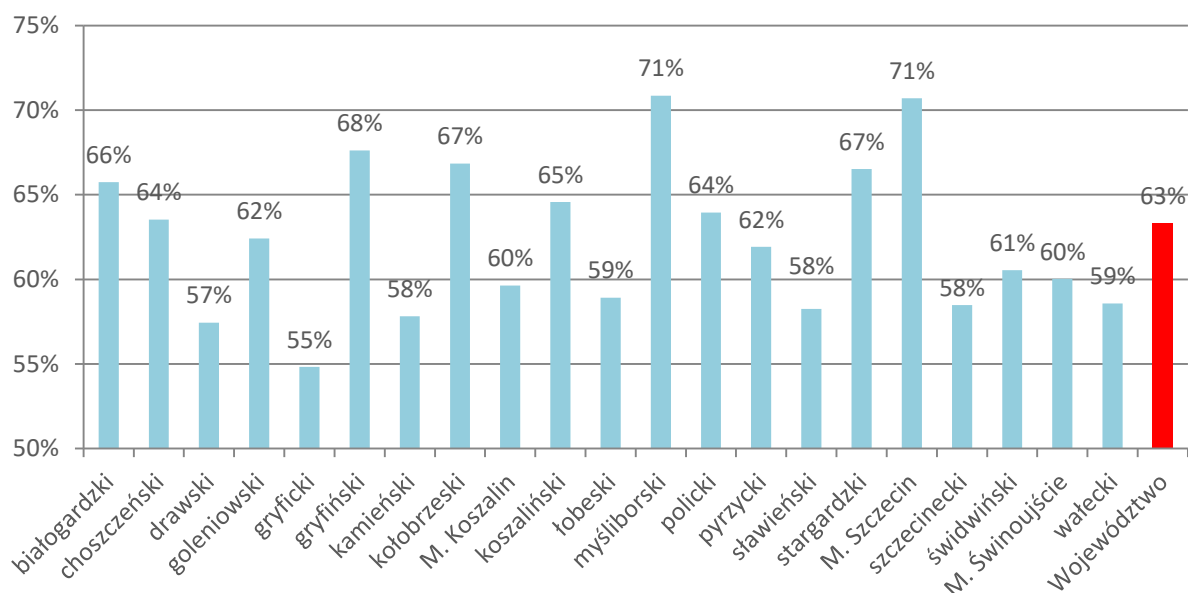
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W roku oceny, 35 338 osób otrzymało świadczenia pieniężne, co stanowiło 58% ogółu osób, którym przyznano jakiekolwiek świadczenie z pomocy społecznej.

Patrząc przez pryzmat rodzin korzystających z pomocy społecznej, to aż 78% tych rodzin (nominalnie – 33 566 rodzin, w tym 67 603 osób – członków tych rodzinach) uzyskało w 2019 r. świadczenie pieniężne. Pośrednio, beneficjentami świadczeń pieniężnych byli członkowie tych rodzin, tj. w sumie – 67 603 osób. W tej kategorii pomocy, wartość wskaźnika wzrosła o 3 punkty procentowe, w stosunku do roku poprzedniego.

Na poziomie powiatów zauważalne jest zróżnicowanie wartości wskaźnika pomocy pieniężnej. Najniższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc pieniężną do otrzymujących pomoc ogółem (niezależnie od formy wsparcia) odnotowano w powiecie gryfickim – 55%, zaś najwyższy wskaźnik utrzymał się w tych samych powiatach, co w roku poprzednim, np. w Mieście Szczecin wyniósł ponownie 71%. Średnia wartość wskaźnika dla województwa zachodniopomorskiego w roku oceny osiągnęła ten sam poziom w stosunku do roku poprzedniego, tj. 63%.

Wykres nr 8. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2019 r.

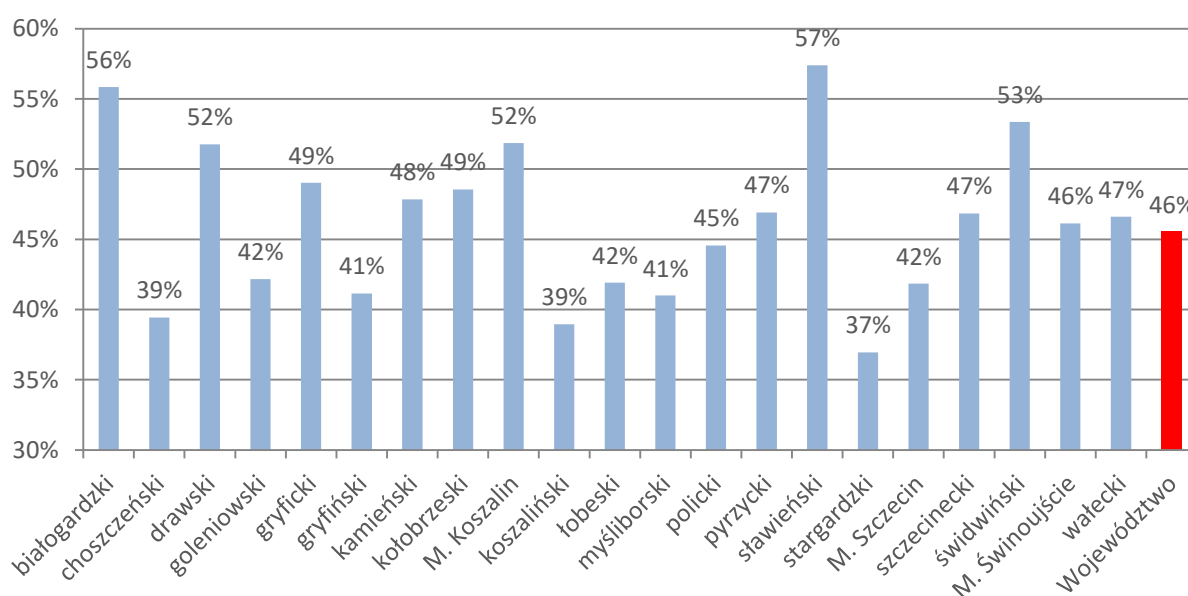
Do świadczeń niepieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- schronienie,
- posiłek,
- ubranie,
- inna pomoc rzeczowa,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego,
- sprawienie pogrzebu,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w naturze,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach usamodzielnienia)
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach usamodzielnienia).

W roku oceny, 25 420 osób skorzystało ze świadczeń niepieniężnych, co stanowiło 45,5 % ogółu osób, którym przyznano jakąkolwiek formę świadczenia z systemu pomocy społecznej.

Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy, wyniosła 18 045 (42% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej), a łączna liczba członków tych rodzin to 45 977. Najwyższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc niepieniężną wśród otrzymujących pomoc ogółem (bez względu na formę pomocy) odnotowano w powiecie sławieńskim – 57%, zaś najniższy – w powiecie stargardzkim – 37%. Te powiaty znajdowały się na tożsamyh miejscach w roku poprzednim, jednak powiat stargardzki zanotował wzrost wskaźnika o 2 p.p. Średnio w województwie, pomoc niepieniężną otrzymało 46% beneficjentów pomocy – o 1 p.p. wyżej niż w roku 2018.

Wykres nr 9. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2019 r.

Celem systemu pomocy społecznej jest pomoc mieszkańcom w najłagodniejszej sytuacji ekonomicznej, jednakże przy uruchomieniu ich własnego potencjału życiowego, aby ostatecznie uzyskać efekt samodzielności w życiu społecznym i osobistym. Jednostki pomocy społecznej powinny więc uruchamiać wszelkie możliwe instrumenty wsparcia (nie tylko finansowe), by jak największa grupa mieszkańców zagrożona deprivacją – mogła odzyskać zdolność do samostanowienia i samodzielnego życia na optymalnym poziomie. Im więcej form niepieniężnych w systemie – tym jest on bardziej prawidłowo realizowany.

Wywiad środowiskowy

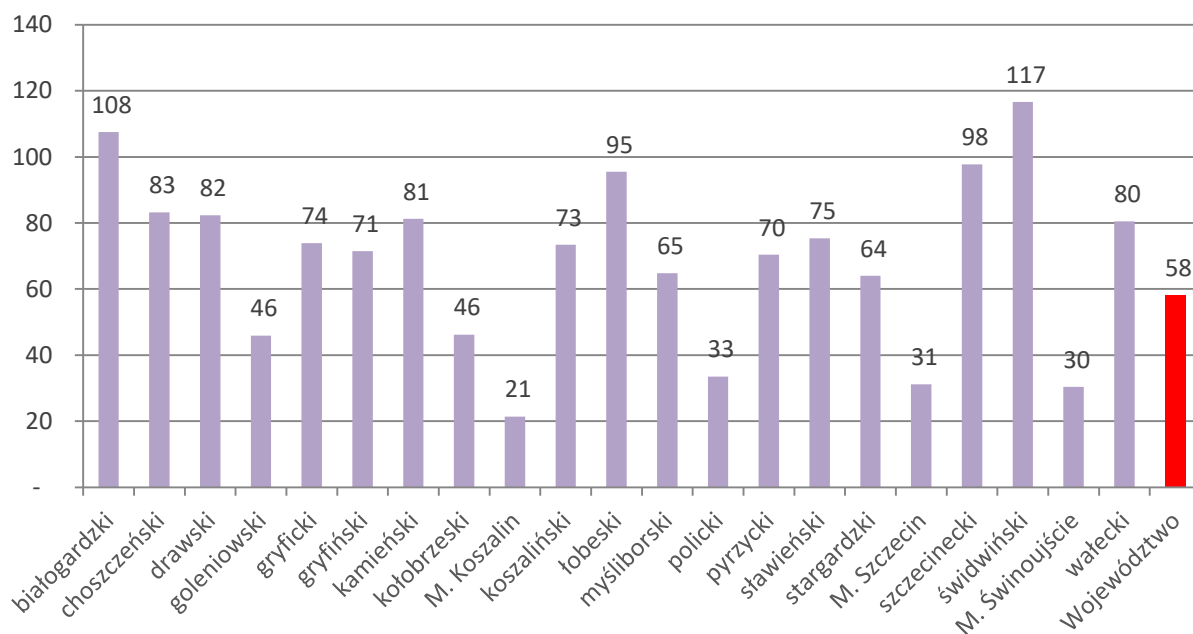
Obligatoryjnym elementem systemu, mającym zastosowanie wobec osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jest wywiad środowiskowy. Uprawnienie do jego przeprowadzenia, z mocy ustawy, posiada tylko pracownik socjalny (art. 107 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz.U.2019 poz. 1507 z dnia t.j. z dnia 2019.08.12). Wywiad uruchamia się w celu rozpoznania sytuacji klienta, dobrania jak najskuteczniejszych narzędzi wsparcia dla konkretnej osoby lub rodziny.

W 2019 roku, 57 235 rodzin objęto wywiadem środowiskowym, a biorąc pod uwagę członków rodzin, objęto nim łącznie 98 777 osób. Przeliczając tę liczbę osób na każde 1000 mieszkańców, ustalono, że wartość tego wskaźnika dla województwa wynosi 58, przy czym odnotowuje się znaczące różnice lokalne:

- 21 – m. Koszalin
- 117 – powiat świdwiński.

Te dwie JST utrzymały wartości minimalne i maksymalne z roku 2018.

Wykres nr 10. Liczba osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, na każde 1000 mieszkańców, w podziale na powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Powody udzielania pomocy i wsparcia

W okresie 2012-2017, najczęstszym powodem udzielenia pomocy i wsparcia w regionie było ubóstwo (na pierwszym miejscu) oraz bezrobocie (na drugim miejscu). W 2018 roku i 2019, niezmiennie pierwszeństwo leżało po stronie ubóstwa, jednak na drugiej pozycji znalazła się długotrwała lub ciężka choroba, a dopiero na trzecim – bezrobocie. Zestawienie liczbowe rodzin, którym przyznano pomoc z powodu czterech najczęstszych przyczyn, wygląda następująco:

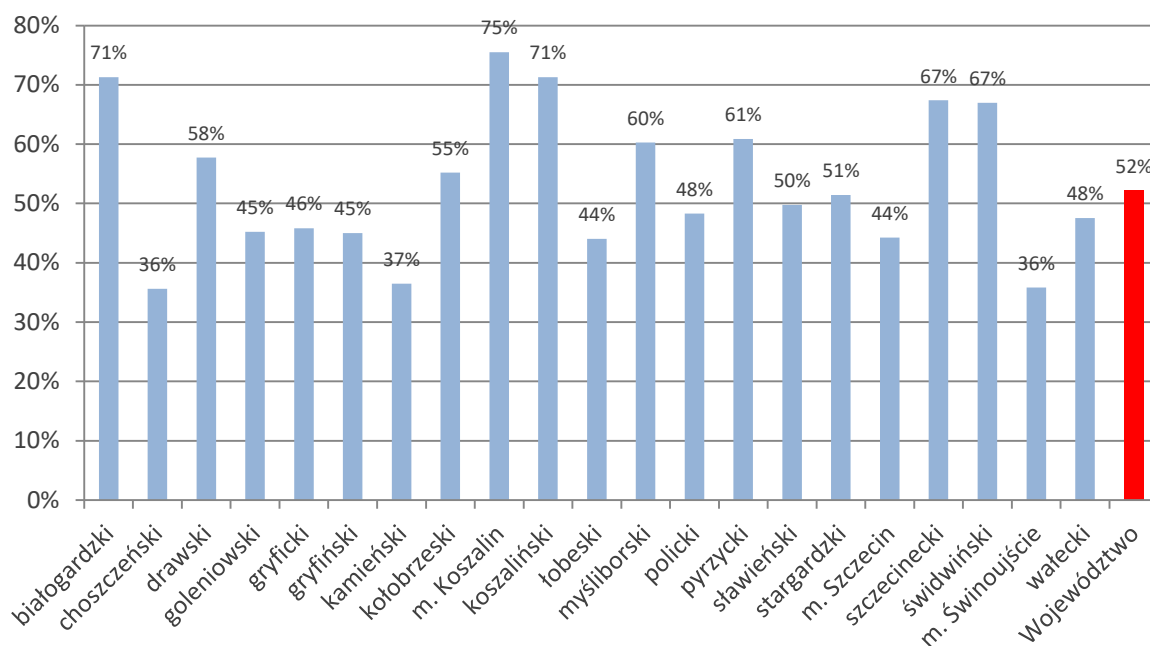
I. Ubóstwo	– 23 334 rodzin (52% z ogółu); w 2018 r. - 53% rodzin
II. Długotrwała/ciężka choroba	– 21 500 rodzin (48% z ogółu); w 2018 r. - 39% rodzin
III. Bezrobocie	– 16 436 rodzin (37% z ogółu); w 2018 r. - 37% rodzin
IV. Bezradność wychowawcza	– 5 568 rodzin (12% z ogółu); w 2018 r. - 13% rodzin

Najrzadziej pomoc przyznawano z tytułu:

- ochrony ofiar handlu ludźmi – 32 rodzin,
- sieroctwa – 29 rodzin,
- ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy, klęsk żywiołowych i in. (łącznie) – 27,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy – 3.

W stosunku do roku 2018, zjawiska społeczne zobrazone liczbą rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych, narkomanii i sytuacji kryzysowych oscylowała w roku oceny wokół podobnych wartości liczbowych, oscylując w przedziale od 36% (powiat choszczeński i Miasto Świnoujście) do 75% (Miasto Koszalin).

Wykres nr 11. Odsetek osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa, w liczbie osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-03-R za I-XII 2019 r.

Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktów z otoczeniem.³

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.⁴

W ramach realizacji usług opiekuńczych, w 2019 r. z pomocy skorzystało 6 522 osób (porównawczo: w 2018 r. - 6 275, w 2017 r. - 5 801). Liczba osób korzystających z tego typu wsparcia systematycznie rośnie. Zjawisko to, wskazujące na potrzeby zdrowotne, terapeutyczne i opiekuńcze mieszkańców regionu, prawdopodobnie związane ze starzeniem się społeczeństwa jak i rosnącą liczbą osób z niepełnosprawnością, spowodowało przesunięcie wskaźnika przyznawania pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby – z trzeciego miejsca na drugie wśród wszystkich przyczyn włączania do systemu pomocy.

Do pozostałych usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej zalicza się, między innymi:

- poradnictwo specjalistyczne,
- pracę socjalną,
- interwencję kryzysową,
- kontrakt socjalny,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Z danych przesłanych przez OPS wynika, że największa liczba osób skorzystała z usług w zakresie pracy socjalnej. W tej formy pomocy skorzystało 24 856 rodzin, czyli nieco ponad 57% wszystkich rodzin, którym przyznano jakiekolwiek świadczenie z pomocy społecznej. Wskaźnik ten ma tendencję spadkową.

W porównaniu do 2018 – wartość wskaźnika nieznacznie wzrosła (wzrost nie przekroczył 1 p.p.).

Zestawienie najczęstszych form wsparcia udzielanego w 2018 r., wygląda następująco:

I.	Poradnictwo specjalistyczne	– 3 908 rodzin (2018 – 3 885, 2017 – 4864, 2016 – 5617)
II.	Kontrakt socjalny	– 3 988 kontraktów
III.	Projekt socjalny	– 2 361 osób
IV.	Usługi dla osób zaburz. psych.	– 499 osób
V.	Interwencja kryzysowa	– 611 rodziny.

Z analizy danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że usługi pomocy społecznej w roku 2020 pozostaną na zbliżonym poziomie. Najprawdopodobniej nasileniu ulegną te formy, które odnoszą się do osób starszych oraz rodzin wielodzietnych.

³ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

⁴MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuncze> (dostęp: 27.5.2020).

2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

W skład świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wchodzi kilka rodzajów zasiłków, m.in. stały, okresowy oraz celowy.

Zasiłek stały – zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej przysługuje⁵:

- 1) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej (701 zł) a dochodem tej osoby, z tym że do września 2018 r. kwota zasiłku nie mogła być wyższa niż 604 zł miesięcznie, a od 1 października 2018 r. nie może być wyższa niż 645 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie (528 zł) a dochodem tej osoby.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.⁶

W 2019 roku, zasiłek stały otrzymało 10 339 osób (w 2018 - 10 874 osoby, w 2017 – 11 453 osoby). Łączna kwota zasiłków stałych w 2019 roku wyniosła 54 828 109 zł (w 2018 - 54 751 306 zł, w 2017 - 56 472 390 zł).

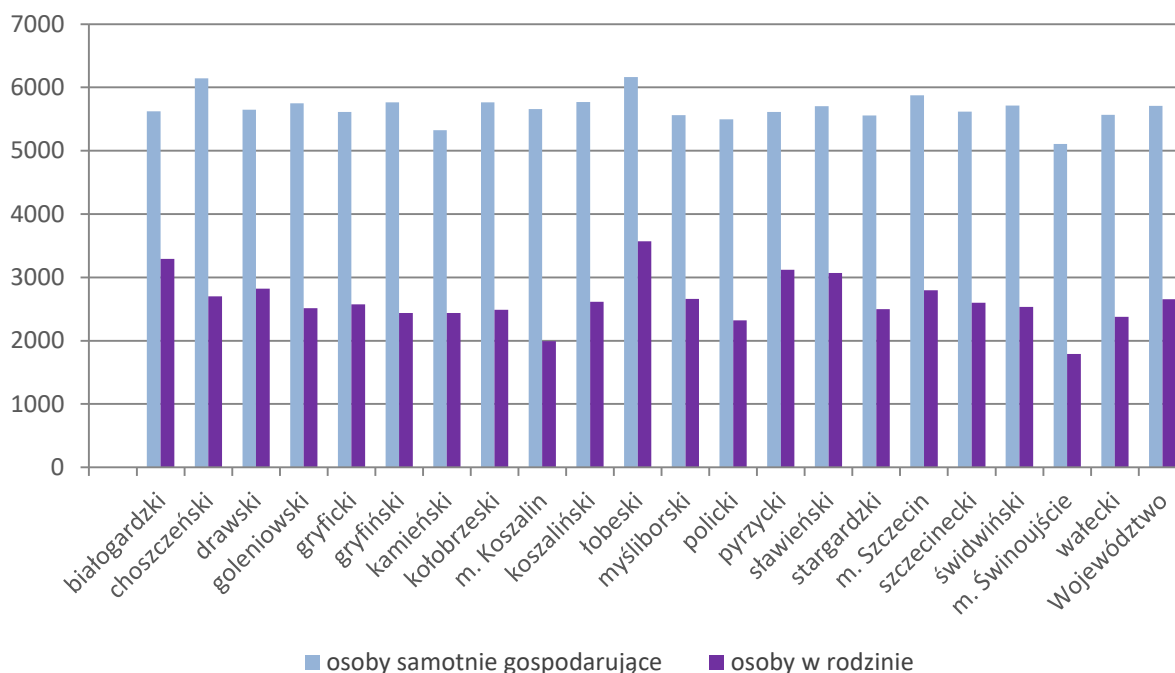
Przeciętna kwota zasiłku stałego, wypłaconego łącznie w ciągu 2019 r. jednej osobie, wyniosła:

- 5 712 zł – osobie samotnie gospodarującej,
- 2 584 zł - osobie żyjącej w rodzinie.

⁵ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

⁶ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-staly> (dostęp: 27.5.2020).

Wykres nr 12. Średnia kwota zasiłku stałego (w ujęciu rocznym) dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Zasiłek okresowy (art. 38 ustawy o pomocy społecznej), przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego⁷:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie⁸;
- w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego, ustalona zgodnie z ust. 2, nie może być niższa niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby; kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny. Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

⁷ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

⁸ MRPIPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-okresowy> [dostęp: 27.5.2020]

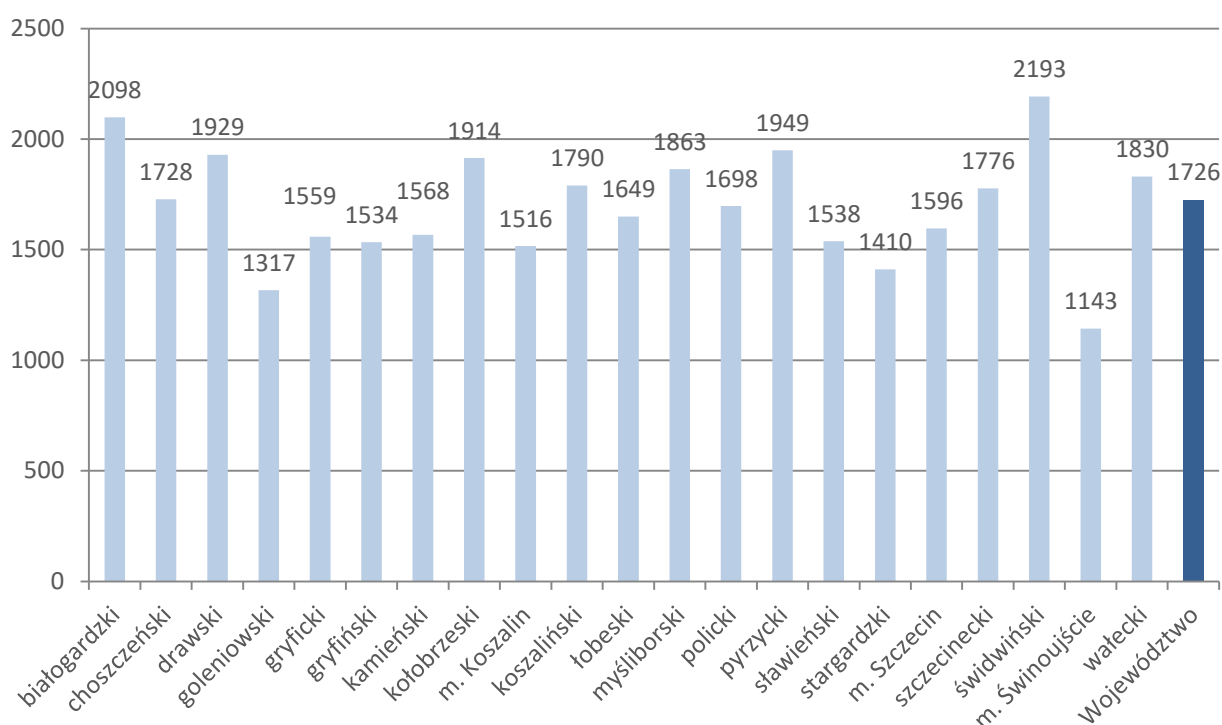
W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal, niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji, zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu, nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

okresowy ten rodzaj zasiłku może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, pod warunkiem zwrotu części lub całości otrzymanej kwoty pomocy.

Zgodnie z danymi OZPS, w roku 2019, liczba osób, którym wypłacono świadczenie w ramach zasiłku okresowego wyniosła 15 852 (2018 - 18 048, 2017 - 21 416). Łączna kwota tych świadczeń wyniosła 27 481 912 zł. Średnio, kwota zasiłku okresowego przyznana jednej osobie w okresie całego roku 2019 wyniosła 1734 zł.

Wykres nr 13. Średnia kwota zasiłku okresowego w roku 2019, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Średnia wysokość zasiłku okresowego, w zależności od przyczyny jego przyznania, na 1 osobę w 2019 r. wyniosła:

- bezrobocie – 1860 zł (2018 - 1795 zł, 2017 - 1840 zł),
- długotrwała choroba – 1078 zł (2018 -1015 zł, 2017 - 979 zł),
- niepełnosprawność – 864 zł (2018 – 803 zł, 2017 - 874 zł),

- możliwość utrzymania uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego – 632 zł (2018 – 680 zł, 2017 - 611 zł).

Zasiłek celowy Przyznawany osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego lub też w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. W takiej sytuacji, może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, stała się osobą zatrudnioną⁹.

Zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. W tych przypadkach, zasiłek może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi¹⁰. Zasiłek celowy w 2019 roku otrzymało 28 306 osób. Łączna wartość zasiłków tego rodzaju wyniosła w całym województwie 32 950 738 zł.

W roku oceny (2019), na zasiłek celowy przyznany w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, wydano w województwie 20 058 114 zł.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej

Katalog świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej obejmuje zapewnienie (m.in.):

- posiłku,
- schronienia,
- ubrania,
- sprawienia pogrzebu,
- pobytu w domu pomocy społecznej.

Świadczenie w formie posiłku, w roku oceny, otrzymywało 17 890 osób, w tym 17 075 dzieci. Łączny koszt posiłków wyniósł 15 882 252 zł. Średnia wartość posiłków przypadająca na 1 osobę korzystającą ze świadczenia w roku oceny to blisko 888 zł. W roku 2020 prognozuje się nieznaczny wzrost liczby osób korzystających z tej formy wsparcia.

Świadczenie w formie schronienia udzielone zostało 917 osobom. Łącznie, koszt tego rodzaju świadczeń wyniósł 3 713 924 zł, czyli średnia wartość usługi schronienia (na ogół sezonowego), przypadająca na jedną osobę wyniosła 4 050 zł na rok.

Pomoc w postaci ubrań otrzymało 37 osób na łączną kwotę 6 178 zł, a w przeliczeniu na osobę – 167 zł (153 zł w 2018 i 132 zł w 2017 roku).

⁹ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilki-celowe> [dostęp: 27.5.2020]

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

Świadczenie w postaci sprawienia pogrzebu, w skali całego województwa, przyznano 269 osobom. Łączny koszt świadczeń wyniósł 673 848 zł, zaś przeciętny koszt jednostkowy usługi kształtował się na poziomie 2 505 zł (2 126 zł w 2018 i 2 177 zł w 2017 roku).

W 2019 r. na podstawie decyzji administracyjnych, 3 311 osób uzyskało miejsce pobytu w domu pomocy społecznej. Łączny koszt tego świadczenia w regionie wyniósł 81 280 875 zł, a przeciętny koszt jednostkowy usługi (tzn. łączna kwota przyznana jednej osobie w ciągu roku) kształtował się na poziomie 24 549 zł (23 078 zł - w 2018 i 22 078 zł - w 2017 roku).

2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

W tym podrozdziale przedstawiono analizę danych związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu), obejmujące:

- indywidualne programy pomocy;
- wspieranie rodziny
- pieczę zastępczą;
- usamodzielnienie osób opuszczających pieczę zastępczą;
- rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością.

Indywidualne programy pomocy

Indywidualne programy stosowane są wobec osób wymagających systemowych, długoterminowych działań specjalistycznych. W 2019 roku, najczęściej uruchamiano programy wobec sprawców przemocy w rodzinie – 307 osób objęto programami korekcyjno - edukacyjnymi. Nie odnotowano ani jednego przypadku uruchomienia programu integracji cudzoziemców.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U.2020.821 t.j. z dnia 2020.05.08) ukształtowała system pieczy zastępczej w Polsce. Sprawozdania przesyłane w ramach OZPS przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie zawierają informacje dotyczące liczby rodzin objętych pracą asystenta rodziny, liczby rodzin wspierających, liczby asystentów rodziny oraz odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Według danych zebranych ze sprawozdań OZPS, w 2019 roku w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych było 201 asystentów rodziny. Pod ich opieką znajdowało się 2 355 rodzin. Znaczącym utrudnieniem i barierą skuteczności oddziaływań, wskazywanym przez samych asystentów, jest duża liczba rodzin przypadających na jednego specjalistę. Od 1 stycznia 2015 r. limit rodzin na 1 asystenta zmniejszono do 15 rodzin (wcześniej – 20), jednak w ich opinii jest to ciągle zbyt dużo. najlepsze optymalne efekty można by uzyskać, gdyby liczba rodzin pod opieką jednego asystenta nie przekraczała 10. W województwie zachodniopomorskim, średnio na 1 pracownika, w 2019 r., przypadało 12 rodzin.

Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej w 2019 roku wyniosła 3 219, tj. o 499 dzieci mniej niż w roku 2018 (w 2018 roku – 3718 dzieci, w 2017 roku – 3 960 dzieci).

Ponadto, w rodzinnych domach dziecka przebywało 420 dzieci, a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 835 dzieci.

Tabela nr 2. Liczba dzieci w różnych formach pieczy zastępczej, w 2019 r.

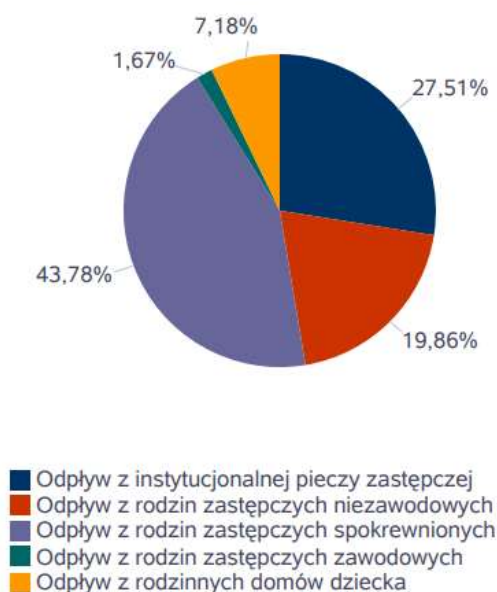
Forma pieczy	Liczba dzieci
rodzinne domy dziecka	420
rodziny spokrewnione	2065
rodziny zastępcze niezawodowe	799
rodziny zastępcze zawodowe – ogółem	434
rodziny zastępcze zawodowe – w tym pogotowie rodzinne	136
rodziny zastępcze zawodowe – w tym specjalistyczne	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Usamodzielnienie

W 2019 roku, 418 młodych ludzi usamodzielniało się w różnych formach pieczy zastępczej. Największy odpływ z pieczy zastępczej dotyczył usamodzielnianych opuszczających spokrewnione rodziny zastępcze – 183 osoby oraz opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej – 115 osób.

Wykres nr 14. Struktura osób usamodzielnionych, opuszczających pieczę zastępczą

Źródło: OZPS

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹¹ wysokość pomocy finansowej dla osoby usamodzielnianej, wynosi:

- 1) w przypadku osoby opuszczającej **rodzinę zastępczą spokrewnioną** – nie mniej niż 3300 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;
- 2) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej **rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną**:
 - a) nie mniej niż 6600 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - b) nie mniej niż 3300 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - c) nie mniej niż 1650 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę. Wysokość tej pomocy wynosi nie mniej niż 500 zł miesięcznie.

Kwota wydatków na usamodzielnienie zależy od liczby osób usamodzielnianych w danym roku. Z powyższego wykresu wynika, iż najwięcej młodych ludzi opuściło tzw. *pieczę spokrewnioną*, stąd też największe koszty dotyczą rodzin zastępczych spokrewnionych - 2 473 422 zł, zaś najniższe, związane a z usamodzielnieniem osób z *rodzin zastępczych zawodowych* - 161 099 zł.

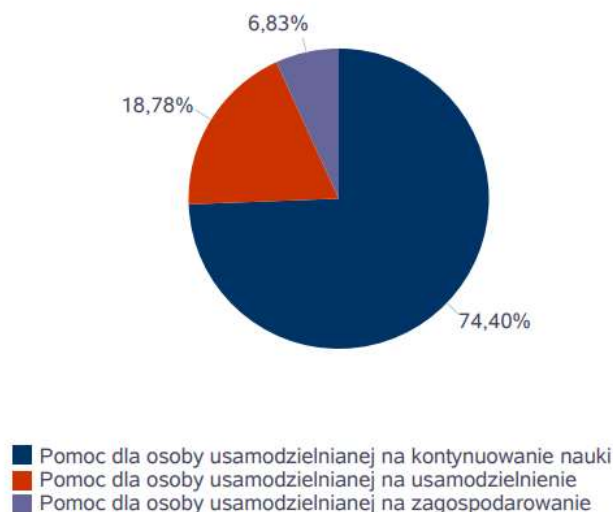
Wykres nr 15. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2019 roku - procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki

Źródło: OZPS

¹¹ Ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U.2020.821 t.j. z dnia 2020.05.08)

Wykres nr 16. Pomoc pieniężna (procentowy udział wydatków) wg rodzaju usamodzielnienia w 2019r.

Źródło: OZPS

Analizując koszty usamodzielnienia wg rodzaju (przeznaczenia środków) łatwo zauważyć, że $\frac{3}{4}$ środków dotyczy pomocy dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki, zaś najmniej na pomoc na zagospodarowanie.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

W ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, realizowane są następujące zadania pomocowe:

- pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się;
- turnusy rehabilitacyjne;
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- program „Aktywny Samorząd” (pomoc dla OzN – studiujących i doksztalających się);
- dofinansowanie usług w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki;
- dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatów) na poziomie całego województwa, w roku 2019 wyniosła 38 516 164 (w 2018 roku - 35 645 799 zł). W poszczególnych podzadaniach, wartości pomocy oraz liczba osób korzystających z danej formy wsparcia, przedstawiają się następująco:

I.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się	– 3 179 882 zł; 627 osób;
II.	Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	– 2 838 076 zł; 2 277 osób;
III.	Dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego	– 7 327 160 zł; 7 582 osoby;
IV.	Program „Aktywny Samorząd”	– 5 163 461 zł; 1 092 osoby.

Ponadto, w 2019 r. dofinansowano 204 wydarzenia (sportowe, kulturalne) o charakterze integracyjnym, w których udział wzięło 13 494 osoby z niepełnosprawnością. Wartość dofinansowania wynosiła 491 261 zł.

Najmniejsze koszty, związane z pomocą osobom z niepełnosprawnością, dotyczyły usług tłumacza języka migowego i tłumacza – przewodnika, na co przeznaczono łącznie 7 tys. zł.

3. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i dodatków mieszkaniowych.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na warunkach określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i są to:

- świadczenie wychowawcze,
- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- obywatelom polskim i cudzoziemcom,
- matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia,
- bez względu na dochody – w wysokości 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko,
- **do 30 czerwca 2019 roku**, na pierwsze dziecko – w wysokości 500 zł miesięcznie, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwoty 800 zł, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne – jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwoty 1 200 zł, a **od dnia 1 lipca 2019 roku** bez względu na dochody w wysokości 500 zł miesięcznie¹².

Kwota świadczenia wychowawczego przysługuje za niepełny miesiąc w przypadku:

- urodzenia dziecka,
- ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub
- gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu.

¹² Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407), Ustawa z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 924)

Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w 2019 r. od stycznia do czerwca wyniosła 92 446. Rodziny te w tym okresie otrzymały łącznie 1 190 189 651 zł.

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia;
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia;
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W województwie zachodniopomorskim, w roku 2019, liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wyniosła 40 471. Łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, wypłaconych w ciągu roku 2019 osiągnęła wartość 165 583 426 zł.

Świadczenia opiekuńcze

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobom, o których mowa w pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w przypadku, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 5) rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

- 6) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 7) nie ma osób, o których mowa w pkt 2 i 3, lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 1200 zł miesięcznie, natomiast od 1 stycznia 2016 r. - 1300 zł (równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia netto). Od 1 stycznia 2017 roku przewidziana została coroczna waloryzacja, polegająca na corocznym wzroście wysokości świadczenia o procentowy wskaźnik, o jaki zwiększać się będzie minimalne wynagrodzenie za pracę (wynosiło 1406 zł). Od 1 stycznia 2018 r. świadczenie pielęgnacyjne wyniosło 1477 zł, natomiast od 1 stycznia 2019 roku, po waloryzacji, 1 583 zł.

W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny, liczba świadczeń pielęgnacyjnych wyniosła 74 120, a ich koszt – 116 472 825 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

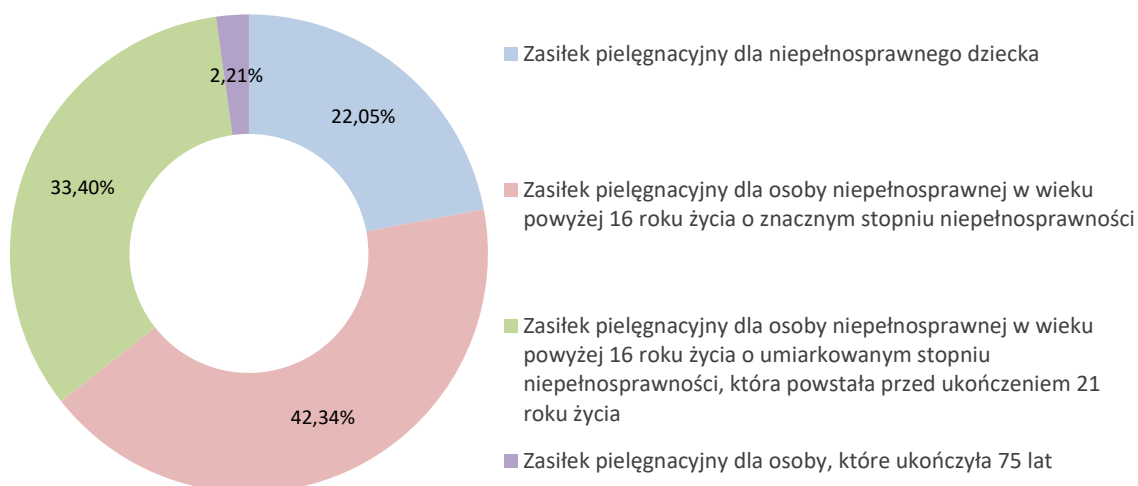
Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2018 roku do 31 października 2019 roku wynosiła 184,42 zł miesięcznie, natomiast od 1 listopada 2019 roku – 215,84 zł miesięcznie¹³.

Na zasiłki pielęgnacyjne w województwie, w roku 2019 r. przeznaczono łącznie kwotę 90 557 114 zł, w tym:

- dla niepełnosprawnego dziecka – 19 965 486 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności – 38 344 764 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – 30 245 816 zł;
- dla osoby, która ukończyła 75 lat – 2 001 048 zł.

Wykres nr 17. Podział procentowy zasiłków w ramach zasiłku pielęgnacyjnego [zł] w roku 2019

¹³ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-pielagnacyjny> (dostęp 4.06.2020)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Tabela nr 3. Liczba świadczeń opiekuńczych udzielonych w okresie 2014- 2019

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	529 254	506 875	494 646	486 816	482 050	478 434
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	109 742	106 089	105 128	105 030	106 164	105 767
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	243 743	228 001	217 680	211 227	205 714	202 483
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	14 635	13 723	12 837	11 741	11 033	10 560
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	161 134	159 062	159 001	158 818	159 139	159 624
Świadczenie pielęgnacyjne	56 872	58 614	60 252	62 185	66 803	74 120
Specjalny zasiłek opiekuńczy	10 144	16 377	21 961	23 754	21 131	17 537
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	596 298	581 888	576 859	572 755	569 984	570 091

Źródło: OZPS

Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu, dodatek przysługuje na każde dziecko. Dodatek z tytułu

urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży¹⁴.

Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1 922 zł netto. Powyższe zmiany wynikają z ustawy z dnia 12 października 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (poz. 1255).

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka wynosi 1 000 zł na jedno dziecko. Z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami (w tym jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka) przeciętnie każdego miesiąca korzystało w 2019 roku 40 471 rodzin (w roku 2018 - 45 097 rodzin). Kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ogółem, wypłaconych w ciągu roku to 165 583 426 zł (w 2018 roku - 181 621 869 zł).

Świadczenie alimentacyjne

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty:

- do 30 września 2019 roku - 725 zł,
- od 1 października 2019 roku – 800 zł¹⁵.

Liczba osób, korzystających z funduszu alimentacyjnego, w roku oceny, to 13 550, liczba rodzin - 9 118, a łączny koszt świadczeń z tej puli wyniósł 68 475 044 zł. Średnia, roczna wysokość świadczeń alimentacyjnych na dziecko wyniosła więc w przybliżeniu 7 510 zł, co daje miesięcznie świadczenie w wysokości 626 zł.

Dodatek mieszkaniowy zgodnie z Ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U.2019.2133 t.j. z dnia 2019.11.05) przysługuje:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych;
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem;
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo najem socjalny lokalu.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych powyżej i może być wypłacany, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku, nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury (obowiązującej w dniu złożenia wniosku) w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty – w gospodarstwie wieloosobowym.

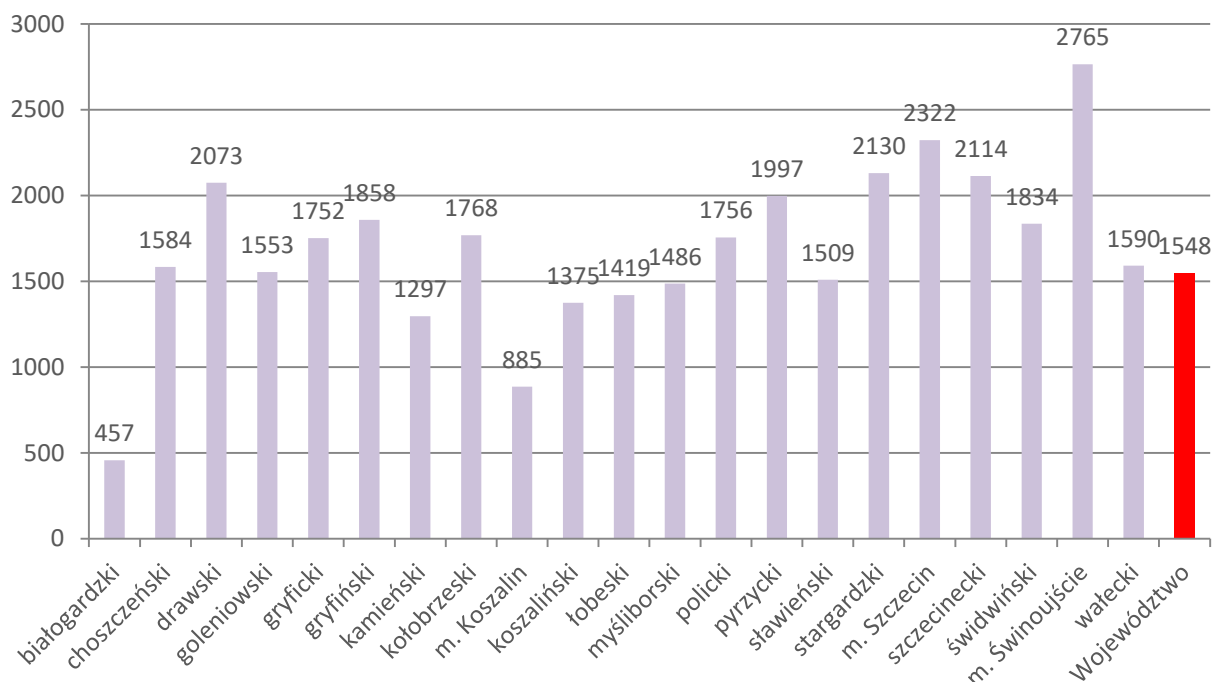
¹⁴ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dodatek-z-tytułu-urodzenia-dziecka> (dostęp 4.06.2020)

¹⁵ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-z-funduszu-alimentacyjnego> (dostęp 5.06.2020)

Z danych, przedstawionych w raportach częściowych OZPS wynika, iż liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy i świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wynosiła w roku 2019 – 21 087, a łączny koszt świadczeń wyniósł 32 648 882 zł.

Średnia roczna wartość świadczenia z tytułu dodatku mieszkaniowego na gospodarstwo domowe wyniosła 1 548 zł. Najniższą przeciętną wartość, 457 zł, odnotowano w powiecie białogardzkim, najwyższą zaś – w wysokości 2 765 zł – w Mieście Świnoujście.

Wykres nr 18. Średnia kwota świadczenia dodatku mieszkaniowego, w porównaniu do średniej wojewódzkiej, na gospodarstwo domowe w roku 2019 r., w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Katalog zasobów instytucjonalnej pomocy społecznej obejmuje następujące placówki:

- środowiskowe domy samopomocy,
- dzienne domy samopomocy,
- noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie,
- kluby samopomocy,
- domy pomocy społecznej,
- mieszkania chronione,
- ośrodki interwencji kryzysowej,
- jednostki specjalistycznego poradnictwa,
- placówki wsparcia dziennego,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- centra integracji społecznej,
- kluby integracji społecznej,
- warsztaty terapii zajęciowej,
- zakłady aktywności zawodowej.

Zebrane w regionie informacje dotyczą jednostek i placówek, które są prowadzone przez samorządy oraz organizacje pozarządowe (NGO). Nie we wszystkich ankietach wypełniono dane finansowe dotyczące utrzymania instytucji (w przypadku placówek prowadzonych przez NGO). Ponadto, poniżej zostały opisane wybrane instytucje pomocy i wsparcia w województwie. Dane dotyczące pozostałych instytucji zawarte są w aneksie [str. 50-53].

Środowiskowe domy samopomocy

W województwie zachodniopomorskim, 42 Środowiskowe Domy Samopomocy świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Ogólna liczba miejsc w ŚDS, wg stanu na 31 grudnia 2019 r., wynosiła 1 549, natomiast liczba osób korzystających – 1 708. Ponadto, 36 osób oczekiwało na miejsce w placówce. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania ŚDS w województwie zachodniopolskim wyniósł 35 530 570 zł.

Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 20 802 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę 1 733 zł.

Noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie

W roku oceny, działało na terenie województwa 31 placówek (noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie), świadczących usługi wobec osób w kryzysie bezdomności. Osiem z nich było prowadzonych przez jednostki

samorządu terytorialnego, natomiast pozostałe 23 - przez organizacje pozarządowe. Liczba miejsc w noclegowaniach, schroniska dla osób bezdomnych i schroniskach z usługami opiekuńczymi wyniosła ogółem w 2018 r. – 1 502, a liczba korzystających – 2 348. W wyniku eksmisji, do ww. podmiotów zostało skierowanych 15 osób.

Koszt roczny utrzymania wszystkich schronisk w 2019 r. wyniósł 6 592 482 zł. Średnio, na utrzymanie jednego miejsca, wydano rocznie 6 267 zł, co w skali miesiąca daje kwotę ok. 522 zł. Liczba miejsc w ogrzewalniach wyniosła ogółem w 2019 r. 98, a liczba korzystających - 824. Koszt roczny utrzymania tego rodzaju placówek wyniósł 609 432 zł. Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 6 219 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę ok. 518 zł.

Domy pomocy społecznej

Dom Pomocy Społecznej [DPS] świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom świadczonych usług uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. DPS może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – w zależności od potrzeb mieszkańców.

W systemie pomocy społecznej wyróżnia się następujące typy Domów:

- dla osób w podeszłym wieku,
- dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- dla osób dorosłych, niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla dzieci i młodzieży - niepełnosprawnych intelektualnie,
- dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- dla osób uzależnionych od alkoholu.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w DPS wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby (tj. organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej, a przypadku regionalnych DPS - decyzję wydaje marszałek województwa) w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej¹⁶.

Liczba miejsc ogółem w tych placówkach, w 2019 r. wynosiła 4 116 (w 2016 i 2017 - 4 260, w 2018 – 4 108), a liczba osób korzystających – 4 762. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r., 515 osób oczekiwało na miejsca w tego typu placówkach. W 2019 r., wydano 82 decyzje odmawiające przyznania miejsca w DPS. W roku 2016 - 540, w 2017 – 186, a w 2018 – 382 decyzji.

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania DPS-ów w województwie zachodniopomorskim w roku 2019 wyniósł 193 417 300 zł, średnioroczny koszt utrzymania jednego miejsca wynosił 40 617 zł. W związku z potrzebą zwiększenia liczby DPS-ów, w roku 2020 zwiększy się też ogólny koszt ich prowadzenia i utrzymania.

Wskaźnik zaspokojenia zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu, w 2019 r. wyniósł około 59%. Jakkolwiek wysokość wskaźnika mówi o znacznym deficycie miejsc w DPS (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób umieszczonych

¹⁶ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dom-pomocy-spoecznej> (dostęp 5.06.2020)

w DPS pomnożony przez 100, do sumy liczby osób umieszczonych w DPS i liczby oczekujących) to występuje on głównie w Szczecinie, gdzie wartość wskaźnika wynosi zaledwie 38%. Placówki położone w mniejszych miejscowościach dysponują wolnymi miejscami.

Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione przysługuje osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej, przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub też zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną¹⁷.

W 2019 r., w województwie funkcjonowało 39 mieszkań chronionych, w tym 33 prowadzonych było przez JST, a pozostałe 4 przez NGO. Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 197, a korzystało z nich 208 osób.

¹⁷ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/mieszkanie-chronione> (dostęp 5.06.2020)

Placówki opiekuńczo – wychowawcze ogółem

W świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze funkcjonują w kilku rodzajach:

1. interwencyjne (pogotowie opiekuńcze),
2. rodzinne (rodzinny dom dziecka),
3. socjalizacyjne (dom dziecka),
4. wielofunkcyjne,
5. wsparcia dziennego.

Ich zadaniem jest zapewnienie dzieciom:

- całodobowej opieki i wychowania;
- zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych i zdrowotnych;
- kontaktu z rodzicami i innymi bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- powrotu do rodziny (chyba że sąd postanowi inaczej);
- korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- dostępu do kształcenia dostosowanego do ich wieku i możliwości rozwojowych.

Placówki te dysponowały w 2019 roku łącznie 891 miejscami, a liczba osób z nich korzystających wynosiła 846. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 52 698 391 zł, w tym placówek typu rodzinnego - 1 650 483 zł. Na podstawie danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że zapotrzebowanie na placówki tego typu w roku 2020 spadnie z powodu malejącej ogólnie liczby dzieci.

5. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Analiza danych dotyczących kadry ośrodków pomocy społecznej (OPS) i powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) w województwie zachodniopomorskim wskazuje, iż w 2019 roku, ogółem we wszystkich rodzajach placówek zatrudnionych było 6 813 osób. Na stanowiskach kierowniczych (dyrektor jednostki i jego zastępcy) zatrudniano 197 osób.

Wskaźnik specjalizacji pracy socjalnej, obliczany jako stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia do liczby wszystkich pracowników socjalnych, wynosił w 2019 - 43,66%¹⁸.

6. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

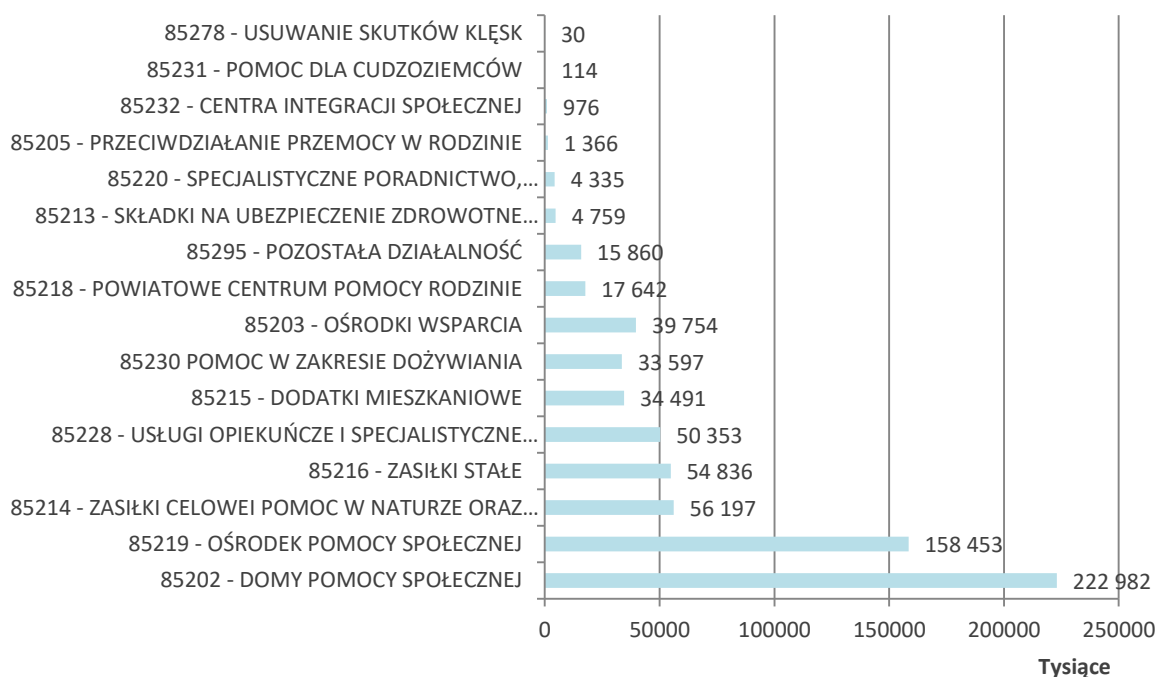
Wydatki ogółem na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie zachodniopomorskim w roku oceny, oszacowano na poziomie 2 706 059 652 zł.

Środki finansowe na wydatki w polityce społecznej, wskazane w sprawozdaniach OZPS, można podzielić na następujące działy:

- Rodzina;
- Ochrona zdrowia;
- Pomoc społeczna;
- Pozostałe zadania polityki społecznej;
- Edukacyjna opieka wychowawcza.

¹⁸ Ograniczony zakres informacji w rozdziale dotyczącym kadry kierowniczej wynika z dostępności danych udostępnianych w ramach nowego narzędzia sprawozdawczo analitycznego opracowanego przez MRPiPS.

Wykres nr 19. Wydatki w ramach działu „852-pomoc społeczna”

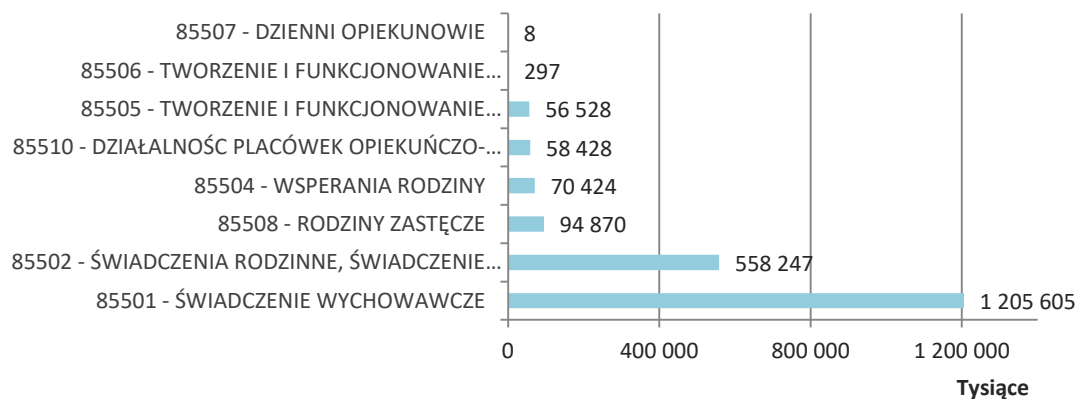
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS 2018

Rodzina

Suma wydatków w dziale „855 Rodzina” w 2018 roku osiągnęła poziom 2 044 407 005 zł. Największą część wydatków pochłonęło świadczenie wychowawcze (Rozdział 85501) – 1 205 604 519 zł. Najmniejszy udział w wydatkach tego działu stanowiły środki zaksięgowane w rozdziale 85507 – dzienni opiekunowie – 7 700 zł.

Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach działu „855 Rodzina” w roku 2019 przedstawiona została na poniższym wykresie. Szczegółowa tabela zawierająca dane z tego zakresu znajduje się w aneksie na końcu raportu.

Wykres nr 20. Wydatki w ramach działu „855 Rodzina”

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS 2019

WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. W zestawieniu przyczyn rejestrowania mieszkańców w systemie pomocy społecznej, kolejny, drugi rok z rzędu wystąpiło przesunięcie w gradacji zjawisk: przez wiele lat, jako główne przyczyny odnotowywano ubóstwo i bezrobocie, a obecnie – ubóstwo i ciężka, długotrwała choroba. Wskazuje to na obejmowanie działaniami systemu pomocy społecznej mieszkańców starszych, obarczonych chorobami lub/i niepełnosprawnością, posiadających niskie dochody.
2. Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni minionego ćwierćwiecza najszybciej starzeje się ludność w woj. opolskim, zachodniopomorskim i śląskim. W 2019 r., odnotowano spadek liczby ludności w województwie, w porównaniu do 2018 roku o 0,3%.
3. Obecne formy pracy socjalnej w systemie pomocy społecznej są niewystarczające i nieadekwatne w stosunku do zmieniającego się spektrum potrzeb. Postępująca zmiana charakteru mieszkańca korzystającego z usług pomocy społecznej wymusza zmianę adaptacyjną na całym systemie, szczególnie na pracownikach socjalnych. System wymaga obecnie opracowania i wdrożenia nowych form pracy socjalnej i usług nowego rodzaju.
4. W systemie wsparcia rodziny nadal dominującą formą opieki nad dziećmi, poza rodziną biologiczną, są rodziny zastępcze – spokrewnione (99% przypadków - dziadkowie). Oznacza to, że ponad 60% dzieci, z których sąd pieczę rodziców naturalnych, wychowuje się wśród bliskich, jednak bardzo często – niewydolnych wychowawczo, powielających błędy rodzicielskie z okresu wychowywania własnych dzieci. Rodzin zastępczych niezawodowych, niespokrewnionych, jak i zawodowych – ubywa.
5. W systemie usług stacjonarnych wobec mieszkańców przewlekle chorych, dotkniętych demencją oraz obciążonych niepełnosprawnością, obserwuje się wyraźny brak miejsc opieki i rehabilitacji. Jeszcze większe niedobory widać po stronie środowiskowych form usług – brak mieszkań wspomaganych lub chronionych dla osób i rodzin w szczególnej sytuacji życiowej. Brak środków systemowych (nie licząc okresowej pomocy z projektów EFS) na usługi asystencji osobistej, jak też większy zakres usług opiekuńczych w środowiskach lokalnych skutkują „kolejką” do miejsc w domach pomocy społecznej – najdroższej z form opieki, ale też najbardziej ograniczającej niezależność i samostanowienie człowieka. Obecne trendy europejskie kierują uwagę organizatorów usług społecznych na konieczność deinstytucjonalizacji w tym obszarze, czyli na organizowanie form opieki i asystencji w środowisku lokalnym, aby człowiek jak najdłużej pozostawał w swoim miejscu zamieszkania, z możliwością decydowania o sobie i swoim życiu. Zapewnienie takich form jest w Polsce utrudnione, choćby ze względu na brak wzorców organizowania opieki środowiskowej nad osobami starszymi czy z niepełnosprawnością.

Rekomendacje:

W roku bieżącym, raportowanie działań, finansów oraz prognoz w zakresie pomocy społecznej, w czasie ograniczeń pandemii z powodu zagrożenia CoVID-19, było bardzo utrudnione, dlatego też rekomendowanie optymalnych rozwiązań dla systemu – może być obciążone poważnymi błędami, a w niektórych zakresach – wręcz niemożliwe. Część danych, która w warunkach normalnego funkcjonowania administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli – działa prawidłowo, została zawieszona na latach poprzednich i nie była aktualizowana. Zamrożenie choćby części danych

uniemożliwia dokonanie właściwych porównań, co z kolei przekłada się na brak możliwości określenia prognoz i trendów w zjawiskach społecznych na terenie regionu.

Raport wskazuje tylko rekomendacje natury ogólnej, które na podstawie części danych oraz analizy zmian przepisów – dają się bezpiecznie wywieść, jako kierunki niezbędnych działań do wdrożenia w roku obecnym i następnym. Niezbędne, na podstawie Raportu i obserwacji zjawisk, wydają się:

1. Opracowanie i wdrożenie narzędzia monitoringu procesu starzenia się społeczeństwa w regionie oraz rozwoju usług dla seniorów - należy podjąć działania uświadamiające służby socjalne i samorządy o konieczności diagnoz lokalnych i aktywizacji potencjału osób starszych, szczególnie z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej.
2. Szkolenia kadr pomocy społecznej w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnością oraz ich opiekunami - przygotowanie pracowników socjalnych i asystentów do interwencji w tym obszarze będzie wymagało dalszego tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością oraz pracy z rodzinami osób zależnych/niesamodzielnych.
3. Warsztatowe opanowanie i wdrożenie nowych instrumentów działań w środowisku (oprócz nieadekwatnych dziś kontraktów i metod pracy socjalnej) – jak organizacja społeczności lokalnej czy też metoda kręgów wsparcia, jako sposobów na wzmocnienie usług w środowisku lokalnym i przeciwdziałanie deprywacji osób kierowanych do placówek stacjonarnej opieki. Nowa forma jednostki pomocy społecznej, wprowadzona ustawą o Centrach Usług Społecznych może być częściowo odpowiedzią na aktualne wyzwania w tym obszarze.
4. Wsparcie rodzin biologicznych w wypełnianiu ich funkcji – wydaje się niezmiennym wyzwaniem, ciągle aktualnym, mimo wsparcia finansowego rodziny. Ponadto, należy skierować uwagę na rodziny zastępcze spokrewnione, których system nie widzi w przygotowaniu szkoleniowym i warsztatowym – pod kątem roli rodziców zastępczych – dla pokolenia własnych wnuków. Ten obszar wsparcia jest konieczny do zagospodarowania i rozwijania.
5. Warto też rozpocząć dyskusję nad możliwościami wykorzystania potencjału projektowanego Regionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027 do wspierania najważniejszych wyzwań w polityce społecznej województwa. W najbliższym czasie zostanie przeprowadzone badanie dot. wpływu RPO w zakresie włączenia społecznego w regionie. Dzięki pozyskanym wynikom będzie możliwa weryfikacja kierunków obecnej polityki społecznej w kontekście funduszy.

Ponadto, należy spodziewać się, że prognoza zawarta w aktualnej ocenie zasobów pomocy społecznej, zweryfikowana przez pandemię COVID-19, nie będzie odpowiadać przewidywanym wartościom.

7. ANEKS

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31.XII)	39
II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)	40
a) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – GMINA	43
b) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – POWIAT	45
III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	46
IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	47
V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	51
VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	52

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
MIESZKAŃCY (w osobach)				
Ogółem	1	1 701 030	1696193	x
KOBIETY				
Ogółem	2	874 034	871671	x
Wiek 0-17	3	143 018	142321	x
Wiek 18-59	4	479 821	472393	x
Wiek 60 lat i więcej	5	251 195	256957	x
MĘŻCZYŹNI				
Ogółem	6	826 996	824522	x
Wiek 0-17	7	150 519	149844	x
Wiek 18-64	8	554 836	547497	x
Wiek 65 lat i więcej	9	121 641	127181	x
RYNEK PRACY				
Bezrobotni ogółem	10	46 002	41771	x
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	23 750	20506	x
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	7 820	7414	x
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	44 716	45 139	44 352
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	6 540	4 990	4 680
w tym z wiersza 13: Liczba mieszkań socjalnych (lokalii)	15	6 718	7 136	7 220
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	5 709	5 539	5 630
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	1 463	1 457	1 475
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	18	315	300	308
Liczba hospicjów	19	8	16	16
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	20	0	0	0

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny"

II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	122 762	114 219	115 602
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	66 027	57 036	58 006
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	34 436	31 193	31 673
Wiek 0-17	4	17 940	14 295	14 423
Wiek produkcyjny *	5	34 968	30 119	30 782
Wiek poprodukcyjny **	6	14 283	13 875	13 987
Liczba rodzin	7	47 797	44 536	44 763
Liczba osób w rodzinach	8	101 761	91 464	91 906
w tym: KOBIETY (z wierszy 2-6)				
Ogółem	9	35 644	30 533	30 988
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	17 294	15 653	15 813
Wiek 0-17	11	8 777	6 957	7 039
Wiek 18-59	12	17 224	14 168	14 423
Wiek 60 lat i więcej	13	9 608	9 405	9 464
w tym: MĘŻCZYŹNI (z wierszy 2-6)				
Ogółem	14	30 383	26 503	27 018
W tym: osoby długotrwale korzystające	15	17 142	15 540	15 860
Wiek 0-17	16	9 163	7 338	7 384
Wiek 18-64	17	17 744	15 951	16 359
Wiek 65 lat i więcej	18	4 675	4 470	4 523
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	19	39 122	35 338	x
Liczba rodzin	20	37 040	33 566	x
Liczba osób w rodzinach	21	76 090	67 603	x
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	22	27 619	25 420	x
Liczba rodzin	23	19 241	18 045	x
Liczba osób w rodzinach	24	52 071	45 977	x
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	25	62 619	57 235	58 380
Liczba rodzin	26	52 219	48 631	49 414
Liczba osób w rodzinach	27	106 724	98 777	100 485
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA				
UBÓSTWO				
Liczba rodzin	28	24 528	23 334	x
BEZROBOCIE				
Liczba rodzin	29	18 093	16 436	x
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Liczba rodzin	30	17 108	16 874	x
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA				
Liczba rodzin	31	21 546	21 500	x
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH				
Liczba rodzin	32	5 989	5 568	x
ALKOHOLIZM				
Liczba rodzin	33	3 757	3 417	x
NARKOMANIA				
Liczba rodzin	34	272	249	x
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA				
Liczba rodzin	35	3 753	3 790	x
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ				
Liczba rodzin	36	2 138	2 118	x
BEZDOMNOŚĆ				
Liczba rodzin	37	2 627	2 616	x
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO				
Liczba rodzin	38	692	680	x
ZDARZENIA LOSOWE				
Liczba rodzin	39	326	322	x
KLĘSKI ŻYWIŁOWE I EKOLOGICZNE				
Liczba osób	40	10	27	x
SIEROCTWO				
Liczba rodzin	41	46	29	x
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba rodzin	42	492	398	x
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI				
Liczba rodzin	43	3	32	x

USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM				
Liczba osób	44	6 275	6522	x
W TYM: SPECJALISTYCZNE (wiersze 59 - 61)				
Liczba osób	45	198	214	x
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI				
Liczba osób	47	500	499	x
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE				
Liczba rodzin	48	3 885	3908	x
PRACA SOCJALNA				
Praca socjalna ogółem	49	26 670	24 856	x
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	50	46 444	43 036	x
INTERWENCJA KRYZYSOWA				
Liczba rodzin	51	632	611	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	52	3 353	3 388	3 323
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	53	3 968	3 942	3 905
(z wiersza 71) Liczba zawartych kontraktów socjalnych część A	54	2 962	3 271	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część A	55	3 358	3 592	x
(z wiersza 71) Liczba zawartych kontraktów socjalnych część B	56	473	491	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część B	57	563	518	x
PROJEKT SOCJALNY				
Liczba realizowanych projektów socjalnych	58	50	55	x
Liczba osób objętych projektami socjalnymi	59	1 760	2 361	x

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

a. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	10 874	10 339	10 422
Kwota świadczeń w złotych	2	54 751 306	54 828 109	55 040 073
W tym: (wiersze 1-2)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	9 154	8 887	8 942
Kwota świadczeń w złotych	4	49 857 829	50 765 643	50 977 589
W tym: (wiersze 3-4)				
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	1 825	1 527	1 552
Kwota świadczeń w złotych	6	4 893 477	4 062 466	4 062 484
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	18 048	15 852	16 229
Kwota świadczeń w złotych	8	30 135 343	27 481 912	28 342 927
W tym: (wiersze 7-8)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	12 083	10 153	10 428
Kwota świadczeń w złotych	10	21 692 385	19 014 806	19 800 126

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	3 382	3 035	3 122
Kwota świadczeń w złotych	12	3 433 115	3 272 343	3 303 937
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	2 361	2 061	2 090
Kwota świadczeń w złotych	14	1 895 664	1 781 016	1 791 268
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	58	173	177
Kwota świadczeń w złotych	16	39 461	122 052	124 550
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				
Liczba osób	17	0	1	1
Kwota świadczeń w złotych	18	0	351	351
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	31 811	28 306	28 464
Kwota świadczeń w złotych	20	34 816 096	32 950 738	33 124 285
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU"				
Liczba osób	21	20 960	19 338	19 455
Kwota świadczeń w złotych	22	20 471 299	20 058 114	20 132 486
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	32	0	0
Kwota świadczeń w złotych	24	51 580	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSIŁEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	21 777	17 890	17 996
Kwota świadczeń w złotych	26	17 714 935	15 882 252	16 042 914
W TYM: DLA DZIECI				
Liczba osób	27	17 075	13 899	13 825
Kwota świadczeń w złotych	28	12 220 110	10 071 225	10 055 836
W tym: (z wierszy 25-26) POSIŁEK - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	21 479	17 623	17 648
Kwota świadczeń w złotych	30	17 371 188	15 125 810	15 336 571
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)				
Liczba osób	31	17 215	13 996	13 937
Kwota świadczeń w złotych	32	12 448 858	10 719 919	10 721 383
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	763	917	925
Kwota świadczeń w złotych	34	3 053 957	3 713 924	3 894 575
UBRANIE				
Liczba osób	35	59	37	49

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Kwota świadczeń w złotych	36	9 039	6 178	8 998
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba osób	37	279	269	294
Kwota świadczeń w złotych	38	593 280	673 848	749 864
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	3 156	3 311	3 345
Kwota świadczeń w złotych	40	72 832 973	81 280 875	84 142 698
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 433	2 355	2 363
Liczba rodzin wspierających	42	24	26	27
Liczba asystentów rodziny	43	203	201	197
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	27 565 915	32 461 527	33 330 152

b. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	1	288	307	293
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	85	78	88
Kwota świadczeń w złotych	3	419 459	387 694	451 939
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób	4	16	19	28
Kwota świadczeń w złotych	5	46 591	65 106	91 135
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób	6	80	67	65
Kwota świadczeń w złotych	7	329 846	282 539	299 619
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE				
Liczba osób	8	15	15	24
Kwota świadczeń w złotych	9	43 022	40 049	56 838
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	35 645 799	38 516 164	41 364 253
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	567	627	2 850 276
Wartość dofinansowania w złotych	12	2 342 064	3 179 882	2 850 276
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	2 332	2 277	2 546
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 639 003	2 838 076	3 150 164
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	7 308	7 582	7 604
Wartość dofinansowania w złotych	16	6 064 264	7 327 160	7 422 010
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	929	1 092	1 102
Wartość dofinansowania w złotych	18	3 074 603	5 163 461	5 641 426
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	19	211	204	217
Liczba niepełnosprawnych uczestników	20	14 207	13 494	13 888
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	21	460 182	491 261	580 999
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	22	7 000	7 000	11 400

III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	23	25 206	21 087	21 115
Kwota świadczeń w złotych	24	36 574 122	32 648 882	32 335 178
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	25	6 897	5 605	5 586
Kwota świadczeń w złotych	26	622 365	567 563	565 762

IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 681	5 034	5 194
Liczba osób korzystających	2	7 259	7 560	7 818
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	121	100	95
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	60	37	32
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	712	790	806
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	44 801 196	53 926 836	60 843 858
W TYM (z wierszy 1-6):				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	1 507	1 549	1 554
Liczba osób korzystających	8	1 650	1 708	1 707
Liczba osób umieszczonych	9	734	771	761
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	61	36	42
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	439	478	482
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	29 920 697	35 530 570	31 304 405
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	941	941	941
Liczba osób korzystających	14	1 025	1 126	1 113
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	40	24	26
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	98	108	108
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	5 825 410	6 698 087	7 138 108
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH I SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	1 256	1 052	1 052
Liczba osób korzystających	19	2 774	2 348	2 342
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	20	20	15	15
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	111	107	111

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	6 235 930	6 592 482	7 642 936
OGRZEWAŁNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	102	102	98
Liczba osób korzystających	24	782	824	831
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	13	34	34
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	373 880	609 432	656 839
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	195	480	630
Liczba osób korzystających	28	358	732	934
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	16	33	25
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	8	27	35
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	273 689	905 065	1 680 314
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 108	4 016	4 016
Liczba osób korzystających	2	4 678	4 762	4 760
Liczba osób umieszczonych	3	845	755	743
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	460	515	507
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	382	82	69
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	2 750	2 752	2 787
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	172 111 361	193 417 300	203 210 978
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	192	197	189
Liczba osób korzystających	9	205	208	205
Liczba osób umieszczonych	10	78	101	109
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	2	2	2
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	26	23	29
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13	2 191 184	3 292 877	3 970 824

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	58	66	66
Liczba osób korzystających	15	3 243	2 305	2 308
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	16	1 482	1 196	1 194
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	24	28	28
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	912 705	791 521	1 580 424
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	4 566	4 801	4 829
Liczba osób korzystających	20	4 136	4 181	4 244
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	300	322	326
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	12 591 439	14 923 883	41 322 050
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	1 003	891	874
Liczba osób korzystających	24	905	846	840
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	702	672	666
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	48 503 472	52 698 391	52 507 524
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	100	73	72
Liczba osób korzystających	28	82	73	71
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	58	51	50
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	1 696 378	1 650 483	1 666 160
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	154	232	221
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	348	433	413
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	34	1 129	1 147	1 112
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	406	401	398
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	21 749 960	23 793 854	25 758 923

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	37	317	387	387

V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI				
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	3 650	3695	x
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	176	197	x
PRACOWNICY SOCJALNI				
Ogółem	3	986	963	950

VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	2 826 438 190	2 706 059 652	3 221 111 440
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	1 954 315 751	1 876 551 552	2 210 487 801
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	1 933 382	1 923 685	2 127 712
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	249 149	280 615	359 445
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	34 487 444	38 051 851	39 140 714
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	8 664 039	10 029 951	10 675 857
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	359 234 825	222 981 746	234 969 925
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	232 616 231	86 235 333	94 886 563
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	34 255 911	39 753 510	40 935 374
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	5 577 666	5 205 917	6 283 723
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	1 027 037	1 366 365	1 463 142
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	943 163	1 345 277	1 439 502
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13	10 607 926	4 759 379	5 312 216
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	8 536 529	4 468 268	4 756 621
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	58 831 015	56 197 409	61 121 938
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	53 191 365	53 414 329	57 831 092
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	39 267 530	34 491 413	35 372 463
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	22 647 010	22 519 455	23 119 423
85216 - Zasiłki stałe	19	244 789 863	54 836 254	50 926 143
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	238 750 634	52 139 536	48 371 329
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21	16 080 004	17 642 300	19 404 725
w tym: w budżecie OPS/PCPR	22	15 336 659	17 642 300	19 379 071
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	23	147 488 977	158 452 875	164 567 621
w tym: w budżecie OPS/PCPR	24	135 577 985	156 386 212	162 484 169
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	3 703 095	4 334 940	5 663 277
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	2 547 757	3 493 271	4 667 927

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	42 651 613	50 352 547	55 207 020
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	40 965 801	48 592 717	53 127 046
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	36 033 302	33 597 011	34 194 284
w tym: w budżecie OPS / PCPR	30	31 139 862	29 937 308	30 536 661
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	23 988	65 490	113 560
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	23 988	25 490	13 560
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	17 500	12 360	13 560
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	17 500	12 360	13 560
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	123 184	975 600	1 035 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	0	25 600	29 000
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	0	30 000	2 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	0	30 000	2 000
85295 - Pozostała działalność	39	15 634 543	15 860 310	15 067 243
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	5 948 618	7 603 341	8 218 740
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	22 051 626	9 844 704	9 552 063
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	2 914 028	2 856 545	2 944 281
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	4 237 983	16 940 934	3 714 353
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	1 613 461	1 835 474	1 461 410
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	19 992 837	21 660 632	22 971 923
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	11 139 243	12 982 535	13 569 818
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	53 026 124	40 267 648	52 527 787
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	18 134 054	18 407 472	23 028 171
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	49	14 090 638	11 842 022	13 257 454
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	5 652 528	5 607 487	5 530 756
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	2 287 055	1 448 455	1 441 850
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	14 450	26 900	26 900
855 - Rodzina				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	864 629 351	1 205 604 519	1 656 311 795
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	581 739 829	872 322 141	1 195 604 404
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na	55	544 447 292	558 247 347	553 826 075

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego				
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	380 672 371	426 849 800	423 655 480
85504 - Wspieranie rodziny	57	67 743 590	70 424 430	69 818 462
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	46 034 179	52 458 537	52 867 179
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	39 964 203	56 528 452	62 160 122
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	0	0	0
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	101 652	296 829	2 642 966
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	0
85507 - Dzienni opiekunowie	63	0	7 700	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0
85508 - Rodziny zastępcze	65	92 384 477	94 870 054	98 996 722
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	86 606 687	94 000 797	97 965 450
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	55 307 723	58 427 674	63 661 336
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	17 078 465	22 116 488	25 323 194
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	x	6 110 587	5 602 434
w tym: w budżecie OPS / PCPR	70	x	4 545 847	4 327 288
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urlopach wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	x	66 857	81 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	72	x	66 857	81 000